

Dějiny a příčinnost

V dějinách nemají „příčiny“ rozhodující význam, i když to tak mnozí historikové předpokládají a vykládají (i Masaryk např. 0065, Ot.soc.I, 172 považuje příčinný výklad za podmínku vědeckosti historie). Na „nižších“ úrovních má tzv. příčinnost svou důležitost pouze v tom, že je založena v setrvačnostech přírodního charakteru (např. že nějaký dokument zůstává po svém vytvoření po dlouhou dobu beze změny, pokud není umělec narušen nebo zničen, a chátrá jen velmi pomalu; nebo že hrad nebo palác po svém dostavení přečká jak svého zakladatele i stavitele a dělníky, tak i řadu dalších generací, pokud je náležitě udržován; apod.); naproti tomu jiné přírodní „setrvačnosti“ mohou představovat jen buď pomalé nebo naopak náhlé narušování nebo i zničení, ale nemají žádný přímý pozitivní vliv dějinný, tj. nejsou dějinně produktivní, nýbrž jen destruktivní. Naopak vše, co můžeme rozpoznat jako vytváření a udržování dějinnosti, je založena na aktivitě a reaktivitě dějinných subjektů. Dějinné subjekty jednak reagují nejen na přírodní okolnosti, ale také na situace dějinné, a to předpokládá, že je nějak (správně či nesprávně) chápou, že jim nějak rozumějí, že na ně nějak v tomto smyslu i navazují a na ně resp. na výzvy s nimi spojené nějak odpovídají, tj. právě reagují.

(Písek, 070120-2.)